

Střední škola sociální péče a služeb, nám. 8. května 2, Zábřeh

TÉMATA K MATURITNÍ ZKOUŠCE

Z PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

NEPOVINNÁ

Studijní obor: 75 – 41- M/01 Sociální činnost, sociálně výchovná činnost

Forma zkoušky: ústní

Školní rok: 2023/2024

Forma studia: denní

Vypracovala: Mgr. Eva Staňková

Projednáno předmětovou komisí dne: 15. září 2023

Schváleno ředitelkou školy:

1. Vědní obor pedagogika, struktura pedagogiky, pedagogické disciplíny. Vztah pedagogiky k jiným vědám, vztah pedagogické teorie a praxe.

- pedagogika jako vědní obor
- význam pedagogiky
- struktura pedagogických věd
- vztah pedagogiky k jiným vědám
- vztah pedagogické teorie a praxe

2. Dějiny pedagogického myšlení. Výchova od prvopočátku do 19. stol.

- počátky výchovy, výchova ve starověku
- antická výchova
- výchova ve středověku, vznik univerzit
- anglická a francouzská pedagogika 17. a 18. stol. Locke, Rousseau
- pedagogika v 19. století. Pestalozzi, Herbart, Tolstoj
- česká škola a pedagogika

3. Výchova. Výchovný proces a jeho etapy. Metody výchovy. Složky výchovy. Cíle výchovy. Sebevýchova.

- charakteristika výchovného procesu a jeho etapy
- metody ve výchovné a pedagogické praxi
- cíle výchovy, jejich klasifikace a struktura
- složky výchovy
- sebevýchova

4. Výuka. Učení.

- výuka - její cíle, obsah, metody
- učení – fáze, činitelé, výsledky, formy, plán hodiny
- vzdělávací systém v ČR

5. J. A. Komenský. Pedagogické zásady uplatňované ve výchovně vzdělávacím procesu. Osobnost žáka, osobnost učitele.

- život J. A. Komenského
- nejvýznamnější díla jeho pedagogické tvorby
- přínos J. A. Komenského pedagogice
- školská organizace dle Komenského

- pedagogické zásady ve výchovně vzdělávacím procesu
- osobnost žáka a učitele

6. Alternativní pedagogické systémy.

- odlišnost alternativních pedagogických systémů od tradičních škol
- alternativní trendy v historii výchovy a vzdělávání
- pedocentrismus
- základní rysy alternativních škol
- waldorfská pedagogika, montessori školy, freinetovské školy, daltonské školy, jenský plán
- aplikace alternativních trendů do běžných škol v ČR

7. Psychologie jako věda, její význam. Vznik psychologie jako vědy.

- psychologie jako věda a její vznik
- význam psychologie
- struktura psychologických věd
- vztah psychologie k jiným vědám
- vývoj psychologického myšlení od starověku po dnešní dobu

8. Metodologie psychologie a pedagogiky

- metody užívané v pedagogice a v psychologii
- metody zjišťování úrovně vztahů ve třídě, sociometrie
- metody experimentu, pozorování
- rozhovor a jeho zásady
- dotazník, testy
- grafologie, využití kresby
- projektivní metody

9. Psychologie osobnosti. Rysy osobnosti, temperament, charakter.

- pojem osobnost, složky osobnosti
- činitele ovlivňující vývoj lidské psychiky
- rysy osobnosti- introverze, extroverze, labilita, stabilita
- temperament a jeho typologie
- charakter a jeho složky

10. Psychické procesy a stavy. Vnímání, paměť, pozornost.

- vnímání, vjem, počitek, figura a pozadí, analyzátoři, vlastnosti, zvláštnosti a poruchy vnímání
- paměť, její podstata a fáze zapamatování, podmínky dobrého zapamatování, možnosti rozvíjení paměti, typy paměti, poruchy paměti

- pozornost, její dělení, výběrovost pozornosti, faktory ovlivňující pozornost, poruchy pozornosti

11. Psychické procesy a stavy. Myšlení, řeč, představivost a fantazie, emoce.

- řeč - vnitřní a vnější forma řeči, vývoj řeči, význam a poruchy řeči
- myšlení - myšlenkové operace – analýza, syntéza, abstrakce, zobecnění, třídění, druhy myšlení a jeho poruchy
- představy a fantazie – druhy a poruchy představ, fantazie, denní snění
- emoce - nižší a vyšší city, citová nákaza, ambivalence, proměnlivost, sociální význam citů

12. Schopnosti a jejich druhy. Charakteristika inteligence.

- vloha, schopnost, dovednost, nadání, talent, genialita
- inteligence, její druhy a měření
- typy inteligence a její rozvíjení

13. Základní životní potřeby člověka. Náročná životní situace. Stres, frustrace, deprivace. Sociální chování.

- základní životní potřeby dle Maslowa
- důsledky neuspokojování základních životních potřeb
- stres, frustrace, deprivace
- způsoby řešení náročných životních situací
- konflikt, příčiny vzniku, typy konfliktů, způsoby řešení konfliktů
- prosociální chování, formy, učení se prosociálnímu chování
- hostilita

14. Psychologická problematika rodiny. Výchova v rodině. Rodina a postižené dítě. Rodina a starý člověk.

- rodina a její znaky
- funkce rodiny, rodiny problémové, dysfunkční a afunkční
- změna v postavení rodiny ve společnosti během historického vývoje
- význam rodiny v socializaci člověka, rodinné role
- výchova dítěte v rodině, typy nesprávné rodinné výchovy a jejich důsledky pro tělesný, psychický a sociální vývoj dítěte
- postižené dítě v rodině, fáze vyrovnání se s postižením dítěte, faktory přijetí faktu nemoci
- rodina a starý člověk, specifika soužití, význam prarodičů pro výchovu dítěte

15. Náhradní rodinná péče a její psychologická problematika.

- charakteristika náhradní rodinné péče

- přehled jejích typů
- požadavky na budoucí osvojitele a pěstouny
- pozitivní i možné negativní aspekty jednotlivých typů náhradní rodinné péče

16. Sociálně patologické jevy ve společnosti. Syndrom CAN. Rozvod a jeho dopady.

- sociální patologie – charakteristika oboru, předmět zkoumání
- příčiny vzniku patologického chování
- disociální, antisociální a asociální chování
- syndrom CAN, jeho formy, možné důsledky pro další vývoj osobnosti, formy pomoci
- rozvod a jeho dopady

17. Problematika šikany a domácího násilí.

- šikana - její znaky, stádia šikany, charakteristika oběti a agresora, důsledky šikany, způsob vyšetřování a úskalí vyšetřování šikany, řešení a prevence
- domácí násilí, jeho formy a znaky, řešení
- následky traumatizující události pro oběť, posttraumatická stresová porucha

18. Vývojová psychologie. Prenatální, perinatální, novorozenecké a kojenecké období.

- Vývojová psychologie – předmět zkoumání, činitelé psychického vývoje člověka
- vývojové periodizace
- prenatální období – charakteristika, rozdělení, FAS, význam období pro další psychický i fyzický vývoj dítěte
- perinatální období, fáze porodu, roaming-in, přirozené a alternativní porody, otec u porodu
- novorozenecké období

19. Období kojence a batolete.

- kojenecké období – vývoj motoriky, poznávacích procesů, smyslů, sociální vývoj
- nezastupitelnost matky pro vývoj dítěte
- období batolete - vývoj motoriky, poznávacích procesů, sociální vývoj
- separace od matky
- osvojování norem chování

20. Období batolete a předškoláka. Dětská kresba. Školní zralost.

- období předškolního věku - vývoj motoriky, poznávacích procesů, socializace
- vývoj a význam kresby
- hra v životě dítěte, význam vrstevníků při hře

- charakteristika školní zralosti

21. Období školního věku a adolescence.

- období mladšího školního věku - vývoj motoriky, poznávacích procesů a socializace
- období staršího školního věku – tělesné, psychické a sociální změny
- výchovné problémy v pubertálním věku
- charakteristika období adolescence

22. Dospělost a stáří.

- období dospělosti – periodizace, charakteristika fyzických změn, psychika, socializace
- charakteristika období stáří – periodizace, změny fyzické a psychosociální stránky
- požadavek na aktivní stáří
- ageismus
- problematika umírání a smrti

23. Socializace člověka, sociální učení, sociální percepce, sociální interakce.

- socializace, její formy, etapy a činitele ovlivňující socializaci
- sociální učení – druhy
- sociální percepce – chyby při posuzování druhých osob
- sociální interakce, osamění, sociální izolace, sociální chování
- příklady extrémní sociální izolace

24. Sociální komunikace.

- komunikace, její druhy
- verbální komunikace
- neverbální komunikace, znaková komunikace, komunikace činem
- paralingvistika a její komunikační význam
- rozhovor a zásady při jeho vedení

25. Sociální skupiny.

- klasifikace sociálních skupin
- malá sociální skupina – znaky a funkce
- způsob vytváření skupinových norem
- vliv sociální skupiny na své členy
- skupinový konformismus a jeho význam pro skupinu
- vůdcovství ve skupině
- sociální role, pozice, status

